

Ainevaldkond „Keel ja kirjandus”

1.1. Valdkonnapädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust, mõista erinevaid kirjandustekste ning nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt.

Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused, mis on seotud PRÕK-i üldpädevustega:

- 1) austab keelt kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärimust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust (kultuuriline identiteet);
- 2) saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus- ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana (väärtused ja kõlblus, kultuuriline identiteet);
- 3) loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult (elukestev õpe ja karjääri planeerimine, keskkond ja jätkusuutlik areng, teabekeskond);
- 4) leiab, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit (teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon, tervis ja ohutus);
- 5) mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu (väärtused ja kõlblus, kultuuriline identiteet, teabekeskond);
- 6) omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi (väärtused ja kõlblus, kultuuriline identiteet, teabekeskond, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, elukestev õpe ja karjääri planeerimine).

Kohtla-Järve Järve Kooli õpilane kujundab õppetöö käigus järgmised kooli põhiväärtused:

- 1) eestluse ja eesti kultuuri kandmine - kultuuriloo süvendatud tundma õppimine ilukirjanduslike, aime- ja teadustekstide põhjal;
- 2) mitmekultuurilisus - tekstide kaudu erinevate kultuuride ja tavadega kohtumine;
- 3) ettevõtlikkus ja innovaatilisus - konkurssidel osalemine (luulevõistlused, esseekirjutamise võistlused, etluskonkursid jne);
- 4) toetav keskkond - teatrite, kinode, muuseumide, näituste ühiskülastused. Kooli ühisüritustest osavõtt;
- 5) liikumine - õuesõpe ja koolisisesed spordiüritused.

1.2. Ainevaldkonna õppeainete arvestuslik maht

Keele ja kirjanduse valdkonda kuuluvad eesti keel ja kirjandus, mida õpitakse 1.–9. klassini. Ainekavas kirjeldatud õpitulemuste saavutamiseks on õppeainete arvestuslikud nädalatunnid kooliastmeti järgmised:

<u>õppeaine</u>	<u>II kooliaste</u>	<u>III kooliaste</u>
- eesti keel	12	7
- kirjandus	4	6

4. ja 7. klassile on lisatud üks eesti keel tund. Eesti keelest kui ainekavas oleva aine edasine õpe ja õppetöö: eneseväljendusoskus, arusaamine suulisest ja kirjalikust kõnest, sõnavara, arutlusoskus ja sündmuste kirjeldamise oskus, funktsionaalse lugemise oskus.

Õppeainete nädalatundide jagunemine kooliastmete sees ja õppesisu klasside kaupa määratakse kindlaks kooli õppekavas arvestusega, et õpitulemused ning kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud on saavutatavad.

1.3. Konkreetne lõiminguks, kõigi üldpädevuste saavutamine ja kõigi läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas

Keele ja kirjanduse valdkonna ained lõimuvad valdkonnaüleltselt kõikide õppeainetega ja toetavad pädevuste saavutamist teistes ainevaldkondades. Keeleoskus loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks ja toimetulekuks nii isiklikus kui ka avalikus elus. Kõikide valdkondade õppeained arendavad omakorda keelekasutuse põhipädevusi: sõnavara tundmist ja rakendamist, tekstimõistmist ja -loomet, pädevust suuliselt ja kirjalikult suhelda.

Valdkonnaüleline lõiming tähendab, et kõikides õppeainetes tuleb tegeleda tekstitoimingutega, st eri liiki tekstidega, ning tähelepanu juhtida ortograafia- ja grammatikareeglite normipärasele rakendamisele. Õpilaste funktsionaalne ja kriitiline kirjaoskus kujuneb välja mitte üksnes eesti keele, vaid kõigi õppeainete õppimise tulemusel, mis eeldab pidevat koostööd aineõpetajate vahel.

Keele- ja kirjandusõpetuse eriosa on tõsta õpilaste keeleteadlikkust, suhtluspädevust, tõsta arusaamist keele varieerumisest žanriti ning grammatikast kui tähendusloome vahendist.

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi ja läbivaid teemasid. Seejuures on väga oluline aineõpetajate süsteemne ja järjepidev koostöö kogu õpilase õppeaja vältel, kuid oluline roll on ka teistel tugivõrgustikel, sh kodusel toetusel ja lapsevanema vastutusel. Üldpädevusteni jõutakse eri allikatest teavet hankides ja seda kriitiliselt hinnates, eri liiki tekste lugedes, nende üle arutledes ja väideldes, erilaadseid tekste funktsionaalselt koostades ja kirjutades. Üldpädevuste kujundamisel kasutatakse erinevaid koostöövorme, õppemeetodeid ja-keskkondi, sh digivahendeid ja -võtteid, veebi- ja e-õppekeskkondi, analüüsitakse ja lahendatakse elulisi probleemolukordi ja väärtuskonflikte, arvestatakse õpilaste isikupära ja andega. Üldpädevuste saavutamist toetab valdkonnaüleltselt õppeainete eesmärgipärane lõimimine teistesse valdkondadesse kuuluvate õppeainetega.

1.4. Õppe kavandamine ja korraldamine

Valdkondlikku õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üld- ja valdkonnapädevustest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest.
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsituste ja ainevaldkonnas toimunud arenguga, võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas;
- 3) toetatakse lõimingut valdkonna sees, õppeainete vahel ja õppekava läbivate teemadega, arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid;
- 4) rakendatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid õppetegevusi, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi;
- 5) arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalseid eripärasid ja -võimeid, kasutatakse diferentseeritud sisu ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpiraskustele ning pakutakse õpiabi;
- 6) taotletakse mõõdukat ja ühtlaselt jaotuvat õpikoormust, mis soodustab motivatsiooni ning jätab aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 7) tegeldakse probleemikeskselt ja kogemuspõhiselt eluliste nähtuste ja olukordadega, seostatakse oskusi igapäevaelu ja jätkuõpingutega;
- 8) kujundatakse õpilase keeleteadlikkust, suhtlus- ja väljendusoskust, keeleressursside ja -allikate teadliku kasutamise oskust;
- 9) kasutatakse digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, arendatakse info-, meedia- ja digikirjaoskust;
- 10) arendatakse ilukirjandustekstide avatud ja loovat analüüsi-, tõlgendamis- ja mõistmisoskust;
- 11) tegeldakse tekstiloomingu ning omaloomingulise kirjutamisega, kasutatakse selleks ka digivahendeid ja veebikeskkondi.

1.5. Ainevaldkonna hindamise erisused

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada seda teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks ja ennastjuhtiva õppija kujundamiseks. Hinnatakse õpitulemuste saavutatust, mis on kooskõlas õppesisu ja -tegevustega ning vastavuses ainealaste teadmiste, oskuste ja hoiakutega. Hoiakute hindamisel (nt mõistab, kujundab, tähtsustab, väärtustab) antakse õpilasele suunavaid ja toetavaid sõnalisi hinnanguid. Hinnatakse nii õppeprotsessi vältel kui ka õppeteema lõpus.

- II kooliastmes hinnatakse jutustavaid, kirjeldavaid ja põhjendavaid tekste, sealhulgas kirjalikku jutustust alusteksti põhjal, jutustavat kirjandit, arvustust. Teabetekstidest hinnatakse kirjeldust, iseloomustust, kokkuvõtteid, nende põhjal loodud esitlusi ja ettekandeid ning e- kirja kirjutamist.
- III kooliastmes hinnatakse jutustavat/ arutlevat kirjandit, selle ülesehitust, teksti vastavust

teemale, asjakohaseid näiteid, veenvust, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust.

Kirjanduse õpitulemusi hinnatakse eesti keele õpitulemustest eraldi alates 5. klassist. II ja III kooliastmes hinnatakse kirjanduse õppimisel:

- 1) tervikteoste ja tekstikatkendite lugemist ja tutvustamist,
- 2) tekstide jutustamist ja esitamist,
- 3) kirjandustekstide analüüsi, tõlgendamist ja mõistmist,
- 4) omaloomingulisi töid,
- 5) kirjandusteadmisi (nt kirjandusmõistete ja kirjandusloolise konteksti tundmist).

Kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnatel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal.

Tekstide hindamisel seatakse hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilase keelelist arengut. Hindamiskriteeriumid puudutavad tekstide sisu ja ülesehitust, konteksti sobivat lausestust ja sõnastust, õigekirja ja vormistust.

Keele ja kirjanduse valdkonna ainete hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest, hindamise nõuded ja korraldus, sh mittenumbrilise hindamise kasutamine täpsustatakse kooli õppekavas.

1.6. Õppekeskkonna erisused

Õpilast toetava õppekeskkonna kujundamise aluseks on õppekava üldosas sätestatud sotsiaalse, vaimse ja füüsilise õppekeskkonna kujundamise põhimõtted. Eesti keele ja kirjanduse õpetamisel luuakse õpilastele õppimist väärtustav keskkond, et tekiks positiivne suhtumine õppimisse. Õpilastele tagatakse jõukohased ülesanded ja eduvõimalus. Õppekeskkond luuakse selline, kus iga õpilane saaks maksimaalselt areneda, arvestades tema individuaalsust ja potentsiaali, oskusi ja huve.

Õppetööd võib korraldada väljaspool kooli ruume (sealhulgas kooliõues, looduses, muuseumides, raamatukogus, keskkonnahariduskeskustes) ning virtuaalses õppekeskkonnas.

Õppekeskkonnaks sobivad järgmised kohad Ida-Virumaal:

- Toila Oru park
- Ontika pankrannik
- Selisoo õpperada
- Iisaku Looduskeskus

- Iisaku Kihelkonna muuseum
- Kohtla-Järve metsapark
- Valaste juga
- Kohtla-Nõmme kaevanduspark-muuseum
- Kohtla-Järve Lasteraamatukogu
- Kohtla-Järve Põlevkivimuuseum

Ida-Virumaa õppekeskkond on mitmekultuuriline. Elanikkond koosneb eesti, vene, ukraina jt rahvustest - seepärast on vajalik muukeelsele kogukonnale tutvustada eesti kultuuri, traditsioone ja väärtusi.